

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

נצבים

(חלק ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נצבים-וילך, יז-כג אלול, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נצבים

לא יוצרך הוא להרחיקם מעליו (היפך שבועתו „לאבותיך“).

כלומר, „למען הקים גו'“ לא קאי על „לעברך בברית גו'“ (היינו שמטרת כריתת הברית היא „הקים גו'“), אלא (זהו טעם) על „כל כך הוא נכנס לטרוח“ הטרחא של הקב"ה היא „למען“ – כדי להבטיח שבני ישראל ימשיכו להיות – „לו לעם . . כאשר דבר לך גו'“⁵.

אבל פירוש זה אינו מובן: ענין „הקים אותך גו'“ לו לעם והוא יהיה לך לאלקים“ ושמירת המצוות הרי הם תלויים זה בזה, כמפורש בכמה כתובים – וכמו שכתבו המפרשים הנ"ל בעצמם בפירושם זה גופא (כנ"ל) שאם יעברו בני ישראל על התורה והמצוות יוצרך הקב"ה להרחיקם מעליו (היפך השבועה ש„אינו יכול להבדל מכם“)⁶ –

ואם כן, למה צריך לחדש ולפרש ש„למען הקים גו'“ קאי (לא על המפורש בכתוב „לעברך בברית גו'“, אלא) על „כל כך הוא נכנס לטרוח כו'“ שלא נאמר בכתוב, בשעה שאפשר היה לפרש כפשוטו (וממילא לא היה רש"י צריך כלל לומר זאת), שמטרת „לעברך בברית גו'“ – כריתת הברית על שמירת

א. בתחילת פרשתנו מסופר בכתוב אודות כריתת הברית בין הקב"ה לישראל – „לעברך בברית ה' אלקיך גו' למען הקים אותך היום לו לעם גו'“¹. והעתיק רש"י את התיבות „למען הקים אותך היום לו לעם“, ופירש: כל כך הוא נכנס לטרוח למען קיים אותך לפניו לעם.

וצריך להבין: מה מחדש כאן רש"י בפירוש „למען הקים גו'“ (וכי כיצד היינו מפרשים זאת לולא פירוש רש"י)?

המפרשים² ביארו שהוקשה לרש"י מהו שאמר הכתוב „לעברך בברית גו' למען הקים גו' לו לעם“ – הלא הצורך בכריתת הברית היה (לא „למען הקים גו' לו לעם“, אלא) „כדי שיפחדו מהם ויקיימו את התורה“³, היינו כריתת ברית על שמירת המצוות?

ועל כך תירץ רש"י שהכתוב לא בא להודיע מהי המטרה בכריתת הברית, אלא לתת טעם על זה ש„כל כך הוא נכנס לטרוח“ (על-מנת לכרות ברית בינו ובין ישראל): מאחר ש„דבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת“ (כמו שביאר רש"י תיכף, בדיבור-המתחיל הבא⁴), הוכרח הקב"ה כביכול לכרות ברית עם ישראל שלא יעברו על התורה והמצוות, ואזי

(5) וכן משמע בתחומא פרשתנו ג (כמו שציין בס' זכרון כאן שזהו מקורו דפרש"י זה).
(6) ראה יתרו יט, ה'ו. ר"פ בחוקותי (כו, ג. שם, יב). ועוד.
(7) ל' רש"י בדה"ש שלאח"ז.

(1) כט, יא"ב.

(2) רא"ם, גו"א ושפ"ח.

(3) לשון הרא"ם.

(4) וברא"ם כאן משמע שכל זה הוא דיבור

חדש. וכן משמע בדפוס ראשון ושני.

המצוות – היא „למען הקים אותך גו' לו לעם והוא יהיה לך לאלקים” (היינו שעלידי קיום התורה והמצוות יהיו בני ישראל „לו לעם” והקב"ה יהיה „לך לאלקים”?)

ב. ענין נוסף שאינו מחזור לפי הפירוש הנ"ל: לפירוש זה נמצא שחידושו של רש"י אינו בכיאר לשון הכתוב „הקים אותך היום לו לעם”, אלא רק בהסברת התיבה „למען”, – דלא קאי על „לעברך בברית גו'” האמור בפסוק הקודם, אלא על ש„כל כך הוא נכנס לטרוח” [או שהחידוש הוא ש„למען” כאן אין פירושו „בשביל” (היינו מטרת הדבר ותכליתו בעתיד), אלא „לפי” – נתינת טעם על העבר, על כך ש„כל כך הוא נכנס לטרוח”⁸]

ג. והביאור בזה:

לרש"י הוקשתה קושיא פשוטה: איך אפשר לומר שכריתת הברית היא „למען הקים אותך היום לו לעם” – ש„הקמת” בני ישראל כעמו של הקב"ה היא „היום” (ביום שבו „כינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו”¹²) – והלא כבר נעשו ישראל לעם זמן רב קודם לכן, בעת מתן תורה, כמפורש בכמה כתובים?¹³

אלא שעפ"ז צריך עיון – למה הוצרך רש"י להעתיק מן הכתוב בדיבור המתחיל לפירושו, וכן בגוף הפירוש, את כל לשון הכתוב „(למען) הקים אותך לפני לעם”?

[ומשום כך, כאשר נאמר בכתוב¹⁴ „היום הזה נהיית לעם” – הדגיש רש"י על אתר שאין פירוש הדברים שבאותו היום „נהיית לעם”, אלא – „בכל יום יהיו בעיניך כאילו היום באת עמו בברית”; ועל-דרך-זה על הפסוק¹⁵ „היום הזה ה' אלקיך מצוך גו'” פירש רש"י „בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוית עליהם” (ומזה מובן שכן הוא גם פירוש „את ה'

ויתר על כן: רש"י שינה מלשון הכתוב: (א) בכתוב נאמר „הקים” ורש"י כתב „קיים”¹⁰. (ב) הכתוב נקט הלשון

ויתר על כן: רש"י שינה מלשון הכתוב: (א) בכתוב נאמר „הקים” ורש"י כתב „קיים”¹⁰. (ב) הכתוב נקט הלשון

8) ועפ"ז לא קשה ג"כ קושיית המשכיל לדוד, דאם כוונת הכתוב היא „ומהו הברית להקים אותך גו'”, „א"כ אין ל' למען נופל” (ומציון פירש"י וירא ית, יט) – כי הכריתת ברית עצמה היא על שמירת המצוות, ותכליתה הוא – „למען הקים גו' לו לעם והוא יהי לך לאלקים”.

9) כן משמע קצת במפרשים הנ"ל הערה 2. וראה משכיל לדוד.

10) בדפוס ראשון דרש"י „הקים”. אבל בדפוס שני, רוב כתי"ר רש"י (שתח"ט) ודפוסי רש"י שלפנינו – הוא ככפנים.

11) שלכן משמיט תיבת „היום”.

12) רש"י ריש פרשתנו.

13) ראה גם באר יצחק לפרש"י כאן.

14) תבא כו, ט.

15) שם כו, טז.

ד. אלא שעל כך מקשה „בן חמש למקרא“: מאחר שבברית הראשונה היה מקום לשינוי – מאי אולמיה האי מהאי, ובמה נשתנתה ונתחזקה ברית זו, כך שבה לא יתכן שינוי?

ועל כך הקדים רש"י וכתב „כל כך הוא נכנס לטרוח“: בברית זו נכנס הקב"ה לטרחא מיוחדת, היינו שהכניס והשקיע עצמו באופן מיוחד, כביכול, בברית הברית,

– וכמו שנאמר כאן „לעברך בברית“, וכפירוש רש"י „דרך העברה“, היינו ש(גם) הקב"ה²², כביכול, „עבר בנתיים“ כש„מחיצה מכאן ומחיצה מכאן“;

וכן נאמר שבברית זו צירף הקב"ה את „אלתו“ –

וממילא היתה כאן פעולה מוחלטת (גם) על בני ישראל (ועל כן לא יתכן בכך שינוי מצדם).

וחידוש זה שנפעל בבני ישראל על-ידי הברית הדגיש רש"י בכך (שיניה מלשון הכתוב „לו לעם“, ודייק וכתב (שפירוש לשון זו הוא) „למען גוי לפניו לעם“:

החילוק בין „לו לעם“ ו„לפניו לעם“: „לו לעם“ פירושו ש„עם“ זה הוא עמו של הקב"ה, שייך לקב"ה; ואילו „לפניו לעם“ פירושו שאין הוא רק „עם“ שלו (שעדיין יתכן שישאר בריחוק ממנו), אלא הוא נמצא ועומד

האמרת היום גוי' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה¹⁶ האמור בהמשך¹⁷ ל„היום הזה ה' אלקיך מצוך גוי“].

ועל כך מתרץ רש"י, ש„למען הקים גוי“ אין פירושו „להקים“ ולהעמיד אלא ל„קיים“ – להחזיק את היותם של ישראל „עם“ (על-ידי פעולה של הקב"ה):

כריתת הברית במתן תורה פעלה שישראל נעשו לעמו של הקב"ה, אבל עדיין יתכן שבעתיד – אם לאחר זמן (או בדורות הבאים) תהיה הנהגת בני ישראל שלא כדבעי ח"ו – יחול בכך שינוי¹⁸;

והחידוש של ברית זו הוא – „למען קיים אותך כו' לעם“: ברית זו נתנה קיום¹³ לברית בין ישראל לקב"ה לעד ולעולמי עולמים¹⁹.

ועפ"ז מובן גם הטעם שדוקא בברית זו הודגש שהיא (לא רק „את אשר ישנו פה“²⁰, אלא) גם „את אשר איננו פה“²⁰ – „עם דורות העתידים להיות“²¹.

(16) שם, יז.יח.

(17) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 166.

(18) ראה גם תנחומא פרשתנו שם. ועוד.

(19) וזהו גם ההמשך לפרש"י שלאח"ז „לפי שדיבר כו' שלא להחליף את זרעם באומה אחרת כו“ (ראה לעיל הערה 4).

וע"פ המבואר בפנים מתורצת בפשטות שיטת רש"י (ע"ד הפשט) בחידוש זכריתת ברית זו לגבי שלפני, דשקו"ט בזה בארוכה במפרשים (ראה תנחומא שם. רמב"ן כט, יז. בחיי שם, ט. אברבנאל ואלשיך פרשתנו. ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 270 הערה 28 בשיטת רש"י).

(20) פרשתנו כט, יד.

(21) רש"י שם. וראה בארוכה לקו"ש שם, שהפירוש בזה הוא, שהכריתת ברית היא באופן

ישר „עם דורות העתידים להיות“ (ולא שנכנסים לברית ע"י האבות וכיו"ב), ע"ש.

(22) אף שבפסוק נאמר רק „לעברך“ – הרי מלשון רש"י „כך היו כודתי בריתות עושין“ מוכח, שגם הקב"ה „עבר“ כביכול בברית. וראה רש"י לך טו, י.

„עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו“, ו„למען הקים אותך גו' לו לעם“ תוכנו שהקב"ה מקים ומרומם את ישראל „עד בחינת מחשבה העליונה“.

ו. ענין נוסף מיינה של תורה שבפירוש רש"י זה:

על „אתם נצבים היום“ הביא רבינו הזקן²⁷ ש„היום קאי על ראש השנה“, וביאר ש(זכירת) הברית בין ישראל לקב"ה צריכה להיות בכל ראש השנה.

ועל-דרך-זה ביאר²⁸ על הכתובים הנ"ל (מפרשת תבא) „היום הזה ה' אלקיך מצוך גו' את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה גו'“ – דקאי על כריתת הברית הנעשית בראש השנה.

ועל-פי האמור לעיל, ששני כתובים אלו הם שני אופנים בכריתת הברית בין ישראל והקב"ה – „להיות לו לעם“ ו„הקים (קיים) אותך גו' לו (לפניו) לעם“ – נמצא שבראש השנה נפעלים שני הענינים הנ"ל²⁹.

ויובן בהקדים הביאור בהערות אאמו"ר על הזהר³⁰, בפירוש הפסוק³¹

„לפניו“ (– ביחד עמו). ועל-דרך מה שנאמר בהתחלת הפרשה „אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם גו'“.

ולכן לא יתכנו שינויים בכריתת זו: אילו היו בני ישראל רק „לו לעם“, כך שעדיין היו יכולים לעמוד גם בריחוק מהקב"ה, היה הדבר נותן מקום לכך שלא ירגישו את היותם העם שבו בחר הקב"ה, וממילא היתה אפשרות שיחולו שינויים בדבר; אבל עי"ז שהקב"ה „קיים“ ופעל ש(לעולם) יהיו ניצבים ועומדים „לפניו לעם“, ביחד עמו – מובטחים הם שלא תהיה שום חלישות בכריתת הברית.

ה. בפירוש רש"י זה ניכר ובולט לעין אשר רש"י בפירושו על התורה, ביחד עם זה ש„אני לא באתי אלא לפשוטו“²³ וכל תיבה מדבריו נחוצה להבנת פשוטו של מקרא – הנה בדבריו אלו עצמם הוא מרמז גם לענינים מ„יינה של תורה“²⁴.

ענין זה שבפירוש רש"י על-דרך הפשוט, שהחידוש והיתרון בכריתת זו הם בכך שבני ישראל נעשו „לפניו לעם“ – מתאים, ומתבאר ביתר שאת, על-פי מה שכתב רבינו הזקן (בלקוטי-תורה בפרשתנו²⁵) בביאור התיבה „עם“, שפירושה הוא –

[לא כפירוש תיבת „עם“ בכמה מקומות – „מלשון עוממות שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך“²⁶, כי אם אדרבה],

(23) רש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

(24) ראה היום יום ע' כד.

(25) מד, ד.

(26) שער היחוד והאמונה רפ"ז. ובכ"מ.

(27) לקו"ת שם מד, א ואילך. ועד"ז שם פ'

תבא מב, א.

(28) לקו"ת תבא מא, ג. שם מב, ג. וראה

אוה"ת עה"פ. לעיל ע' 164.

(29) להעיר מהשינוי בלקו"ת שם, דכפ' תבא

שם (שבה נאמר „מצוך גו' להיות לו לעם“)

כותב ד, בכל שנה קודם ראש השנה צריך כריתת

ברית מחדש; ובפ' נצבים (שנאמר „להקים גו'

לו לעם“) מבאר זה שבר"ה ישנו „זכרון הברית“.

וראה הערה 33.

(30) לקוטי לוי"צ לזהר כרך ב ע' שפח.

וכביאור הרמ"ז³⁵ (המצויין בלקוטי-תורה³⁶) ש"נקרא היום לפי שהוא יום הששי שבו נברא אדם הראשון היום ה"דוד" –

ומהו שכתב אאמו"ר ש"היום הזה נהיית לעם" קאי על ראש השנה לפי ש"נק' זה", ולא (רק) מצד תיבת "היום"?

והתמיהה אף גדולה מזו: הלא בהערה זו גופא, מיד לאחר מכן, הביא אאמו"ר (כנ"ל) את הפסוק "למען הקים אותך היום לו לעם" – "שקאי על ר"ה" – והרי שם³⁷ לא נאמר "היום" הזה" (ועל-דרך-זה בפסוק "אתם נצבים היום", שאף הוא "קאי על ר"ה", ולא נאמר בו "הזה")!

אלא – בראש השנה עצמו יש שתי בחינות: (א) בחינה הנקראת "זה" – ובפסוק "היום הזה נהיית לעם" (שבו עוסקת הערתו של אאמו"ר) בחינה זו שבראש השנה היא הנוגעת לענין; (ב) בחינה הנקראת "היום" (סתם), כבפסוק "אתם נצבים היום" . . למען הקים אותך היום לו לעם".

ז. הביאור בזה:

אע"פ ש(גם) "היום" (סתם), אלא

"היום הזה נהיית לעם" – דקאי (אף הוא) על ראש השנה, וזה לשונו:

ודע שהפסוק הזה יש לפרש שקאי על ר"ה. זהו היום הזה שקאי על היום דר"ה (שנק' זה כמ"ש³¹ זה היום תחלת מעשיך והוא למעלה מן ככ"ה באלול נברא העולם. . .) ואז נהיית לעם כמ"ש למען הקים אותך היום להיות³² לו לעם שקאי על ר"ה ועיין בלקוטי תורה בד"ה אתם נצבים היום ע"ש.

וצריך להבין: בשלמא עצם ההיקש בין שני הפסוקים – "נהיית לעם" ו"למען הקים אותך גו" – אפשר להבינו, שהרי תוכן ההיקש הוא להביא ראיה לכללות הענין, ש"היום הזה נהיית לעם" קשור ליום ראש השנה, ואת זאת (ש"היום" קאי על ראש השנה) מצינו בפירושו (בלקוטי-תורה) על הפסוק "למען הקים אותך היום לו לעם"³³;

אבל לגבי הראיה לכך ש"היום הזה" קאי על ראש השנה – שהיא ממה שראש השנה "נק' זה" – צריך להבין: הלא פירוש זה ש"היום" קאי על ראש השנה אינו מיוסד על כך שראש השנה "נק' זה", אלא משום ש"היום" גופא מרמז על ראש השנה (ובלשון רבינו הזקן³⁴: בכל מקום שנאמר היום הוא ראש השנה) –

31 בתפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א).

32 ראה הערה הבאה.

33 ע"פ המבואר בפנים מובן ג"כ דיוק לשון ההערה "למען הקים" . . להיות לו לעם" (אף שבכתוב ליתא תיבה זו), כי בכללותו הוא אותו הענין ד"נהיית לעם". וראה לקמן בפנים. ולהעיר שגם בלקוטי שם הלשון "למען הקים" . . להיות לו לעם".

34 לקו"ת תבא מב, א.

35 לזח"ב לב, ב. הועתק בנצוצי אורות לזהר שם. וראה גם אור החמה שם. – ובזח"ג (רלא, א) "בכל אתר דכתיב ויהי איהו צער . . ויהי היום דאית ב"י דינא קשיא כו". וראה אוה"ח לזח"ב שם ד"ה ר' אלעזר.

36 שם מא, ג.

37 וזה שלא נאמר "הזה" בפסוקים "את ה' האמרת היום גו' האמירך היום גו" לא קשה, כי מכיון שבאים בהמשך ל"היום הזה ה"א מצוך גו" מובן שה"ז אותו היום (ראה לעיל ס"ג ובהנסמן בהערה 17).

„היום הזה“ ו„ביום הזה“ – מודגש שיום מתן תורה מאיר באדם בגלוי, והאדם, „מראה באצבע“ (היינו שרואה זאת לנגד עיניו), וממילא דברי התורה (של מתן תורה) הם לו „חדשים“ ממש; משא”כ הכתוב שבפרשת ואתחנן,

שבו לא נאמר „הזה“, פירושו שיום מתן תורה קיים (ו„ידוע“) בכל יום, אבל אינו באופן של „זה“ (מראה באצבע), ועל כן אינו אלא „כחדשה“, ככ’ הדמיון⁴².

ח. על-דרך-זה יש שתי בחינות בראש השנה, כנאמר בתפלה⁴³ על ראש השנה – (א) „זה היום תחלת מעשיך“, (ב) „זכרון ליום ראשון“⁴³:

„זה היום תחלת מעשיך“ קאי על יום הששי למעשה בראשית, יום בריאת האדם, שבו נתחדש הענין של „זה“⁴⁴ – היות האלקות בגלוי בעולם הזה התחתון – שהרי גילוי אלקות באופן של „זה“ ישנו ב(נשמת ה)אדם דוקא.

„(זכרון ל)יום ראשון“ קאי על כ”ה אלול (היום הראשון דמעשה בראשית), שהוא בחינת „כה“: ביום זה נפעל (עיקר) חידוש מציאות העולם, אך היה

(42) וזה שעה”פ (עקב יא, יג), „אשר אנכי מצוה אתכם היום“ כותב רש”י „שיהיו עליכם חדשים“ (אף שלא נאמר „הזה“) – כי שם הרי נאמר לפני” שמוע תשמעו“, שפירושו (כפרש”י שם), „אם תשמע בישן תשמע חדש“ (שזה כולל הענין שיהיו עליכם כחדשים), ועכצ”ל שתיבת „היום“ מוסיפה עוד ענין, והיינו „שיהיו עליכם חדשים“ (ממש).

(43) בהבא לקמן ראה ד”ה זה היום באוה”ת (דרושים לר”ה ע’ איתלב ואי”ך), בסה”מ תרס”ט. ועוד. וראה לקו”ת פרשתנו מז, ב.ג.

(44) ע”ד זה א”ל, נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע (בשלח טו, ב. ובפרש”י שם).

שבה’ הידיעה, מורה על „יום הידוע“ – עדיין אין להשוותו לענין „היום הזה“, המורה על כך שאין מדובר ב„יום הידוע“ (בשכל וכו’) בלבד, אלא – „זה“, שאפשר להורות עליו באצבע (מראין . . באצבע³⁸).

וזהו גם הביאור בשינוי הלשון שבפירושו רש”י על התורה:

על הפסוק (בפרשת ואתחנן)³⁹, „אשר אנכי מצוך היום“, פירש רש”י: „לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה . . אלא כחדשה“ (ככ’ הדמיון); משא”כ על הפסוק בפרשת תבא (הנ”ל) „היום הזה ה’ אלקיך מצוך“ כתב: „בכל יום יהיו בעיניך חדשים“ – בלי כ’ הדמיון⁴⁰; ועל-דרך-זה על הפסוק (בפרשת יתרו)⁴¹, „ביום הזה באו מדבר סיני“ כתב רש”י „שיהיו דברי תורה חדשים עליך“.

ועל-פי הנ”ל י”ל הטעם: בכתובים שבפרשיות יתרו ותבא, שבהם נאמר

(38) רש”י בשלח טו, ב. ובכ”מ.

(39) ג.ו. והוא מספרי עה”פ.

(40) ואף שרש”י ממשיך „כאלו בו ביום נצטוית“, וכן בפרש”י יתרו (שהובא בפנים) ממשיך „כאלו היום נתנו“* – הרי מזה שרש”י משנה מלשונו בואתחנן שם „כחדשה“ וכותב „חדשים“, ויתירה מזו – גם ממקורות דפרש”י הנ”ל (תנחומא תבא א. פסיקתא דר”כ פ’ בחודש השלישי. תנחומא (באבער) יתרו יג) שבהם לא נאמר „חדשים“, מוכח, ש(ע”ד הפשט) יש בזה הענין ד„חדשים“ (בלי כ”ה הדמיון). ויש לומר, כי ה„כאילו“ קאי רק ע”ז ש„בו ביום נצטוית“ (או „נתנו“), שבזה שייך לומר רק „כאילו“; אבל הד”ת הם אצלו „חדשים“ (ממש).

(41) יט, א.

(* ועד”ז בפרש”י עקב (שהובא בהערה 42) – „חדשים כאלו שנתעם בו ביום“.

ההשפעה הפנימית⁴⁶ מלמעלה (מהות האלקות, „זה“) הבאה מצד (האדם – ישראל דוקא; ועי' נעשה בדרך ממילא גם החידוש של בריאת וחיות העולם (ה„עשיה“).

ומובן, שמאחר שחידוש בריאת וחיות העולם בראש השנה בא (לא כענין מצד עצמו, כמו בכ"ה באלול, אלא) כתוצאה מהתחדשות ההשפעה הפנימית לישראל, הרי הוא נעלה לגמרי⁴⁷ מחידוש העולם כפי שהיה בכ"ה אלול:

ענין חידוש העולם הנפעל בראש השנה אינו פועל רק את עצם הקיום של העולם, אלא את גילוי האלקות בעולם⁴⁸ („זה“ דראש השנה נמשך ב„כה“). על-דרך יום ששי למעשה בראשית, שבו אדם הראשון לא רק המליך את הקב"ה למלך, אלא פעל כן על כל הנבראים – „בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו“⁴⁹.

[ואעפ"כ יש חילוק גדול בין גילוי האלקות שבאדם לגילוי האלקות שבעולם. נשמת איש ישראל יש בה ראיית מהות האלקות, „זה“; משא"כ בעולם, גם בעת שאלקות מאירה, אין האור בגילוי כל-כך, אלא באופן של „דמות“ בלבד, כנ"ל].

46) ראה בארוכה סידור שם (רמז, סע"ג ואילך) ע"ד ב' ההשפעות, ההשפעה חיצונית לצורך העולמות, וההשפעה פנימית לצורך הנשמות. ע"ש.

47) ראה סידור שם (רמז, ג) „שעי הארת הפנימית יומשך ותוספת עוז וכח לחיצוניות“.

48) ראה גם לקו"ש ח"י"ד ע' 123. ועוד.

49) תהלים צה, ו. זח"ג ס"פ אמור. וראה פרקי דר"א פ"א.

זה באופן של „כה“ („כחדשה“) – המורה על כך שאין הדבר עצמו נראה, אלא „דמותו“ והשתקפותו בלבד, היינו שהחידוש לא ניכר בגלוי בעולם באופן של „מראין באצבע“; הכח האלקי שברא וחידש את מציאות העולם נמצא בו (מצד עצמו) בהעלם.

אבל עתה גם ענין זה – החידוש של „יום ראשון“, בריאת העולם (שנתחדש בפעם הראשונה בכ"ה אלול) – נפעל ביום ראש השנה, לפי שעתה תלויות כל ההמשכות במעשה האדם, וגם בריאת העולם מתחדשת בראש השנה, יום בריאת האדם.

ט. מה שראש השנה כולל גם ענין זה – שבריאת העולם מתחדשת בו („כה“) – אינה כענין צדדי ונוסף (למהותו העיקרית (יום ששי למעשה בראשית, יום בריאת האדם)), אלא הדבר נובע כתוצאה מכך שבראש השנה מתחדש ענין „זה היום תחלת מעשיך“, גילוי אלקות השייך לאדם.

וכמשל⁴⁵ המובא על כך מ„אדם שעושה מלאכה מצד איזה תענוג ורצון שיש לו בה . . אם הוא עיף ורפה ידים במלאכתו, צריך לעורר מחדש . . התענוג . . שיש לו באותה המלאכה“, ועי' שיש לו שוב תענוג במלאכתו – יהיה בדרך ממילא חיזוק בעשיית המלאכה, שלא תהא „ברפיון ידים“.

ועל-דרך-זה הוא בראש השנה: בראש השנה מקיימים ישראל „תמליכוני“, שממשיכים התענוג דלמעלה בענין המלוכה, והיא

45) סידור ד"ה להבין ענין תק"ש (רמז, סע"א ואילך).

ועל-דרך מ"ש הרמב"ם⁵³ ש, כשם שהחכם ניכר בחכמתו כו' כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו כו': הסימן להיותו חכם אמיתי הוא שחכמתו ניכרת (לא רק בענין שבו מהות החכמה היא בגילוי, בלימודו, אלא) גם בענינים התחתונים שבו, שאין להם לכאורה כל שייכות ל, חכמתו" – כך שאף עשיית דברים אלו היא בהתאם לחכמתו.

יא. על-פי כל הנ"ל יובן גם הקשר בין כריתת הברית, "להיות לו לעם", "נהיית לעם", ובין "היום הזה" (בחינת זה), וכן השייכות של כריתת הברית, "למען הקים גוי לו לעם" אל "היום" (סתם, בחינת כה):

שתי הבחינות, "זה" ו"כה" באדם עצמו הן נשמתו וגופו (או – עצם נשמתו וחלק הנשמה המתלבש בגוף).

במתן תורה נתחדש עצם הברית בין ישראל והקב"ה ("נהיית לעם"), הבאה בעיקר מצד הנשמה – שבה מאירה אלקות בגילוי באופן של "זה"; וכל זמן שהיו ישראל במדבר, מופשטים מגשמיות העולם, היה די בכרית זו כדי שיעמדו בהתקשרותם אל הקב"ה;

אך כאשר היה עליהם להכנס לארץ ישראל, ארץ נושבת, לא היה די בכריתת הברית שמצד הנשמה (עצמה). כדי שלכרית זו יהיה קיום גם בשעה שיהודי משפיל עצמו לעסוק בענינים גשמיים כו', צריך שכריתת הברית שמצד הנשמה תיעשה גם בנשמה המלובשת בגוף, ועי"ז – גם בגוף עצמו, כך שגם במצב זה יהיו "לפניו

יו"ד. שלימות זו הנפעלת על-ידי ראש השנה (יום בריאת האדם, "זה") בענין חידוש העולם (שגם בעולם תאיר אלקות בגילוי), אינה רק תוצאה הבאה בדרך ממילא מהענין העיקרי זראש השנה, אלא היא עצמה ענין עיקרי בראש השנה,

[ויתר על כן, עיקר הדין בראש השנה הוא "על הגופות"⁵⁰, על ענינים גשמיים – וזאת, מפני שהתגלות פנימית]ת רצון העליון מלמעלה צ"ל נמשך למטה להתלבש בגשמיות"⁵¹].

כי אע"פ שגילוי האלקות באופן של "זה" (הגילוי כפי שהוא באדם) נעלה הרבה יותר מהגילוי הנפעל בעולם, כנ"ל – מכל מקום, שלימות ענין הגילוי היא כאשר הוא חודר בכל הענינים, גם במדריגות התחתונות, שאין בהן ראיית מהות האלקות כי אם גילוי באופן של "כה"⁵².

(50) לקו"ת ר"ה נט, ב. וש"נ.

(51) לקו"ת שם. וראה שם (והובא באוה"ת ד"ה זה היום הנ"ל), שלכן התקיעה, שענינה הצעקה דפנימיות הלב, צ"ל ע"י שופר גשמי דוקא.

(52) ע"פ המבואר בפנים יובן ג"כ מה שארו"ל (ספרי ורש"י ר"פ מטות – הובא בלקו"ת ואוה"ת (שצויינו לעיל הערה 43) לענין בחי' "זה" ו"כה" דר"ה ו"כה" אלול), שכשם שנתנבא משה בכה אמר (בא יא, ד) כך נתנבאו נביאים בכה אמר, מוסף עליהם משה שנאמר בו (ר"פ מטות) זה הדבר –

דלכאורה אינו מובן: מכיון דמשה נתנבא ב, זה"ה" (שלמעלה מ"כה"), מהי ההדגשה במחז"ל זה, דגם משה נתנבא בכה אמר ככל הנביאים? וי"ל הביאור מפני שהשלימות דבחי' "זה" היא כאשר נמשכת גם בבחי' "כה". וראה לקו"ת שם (מו, ג) שיש מעלה גם בבחי' "כה" (עצמה), שלכן צ"ל "התחברות ב' הבחי' יחד".

(53) ה'ל' דעות רפ"ה.

לעם⁵⁴ (על־דרך הנ"ל, שבחינת „זה” נמשכת ופועלת בבחינת „כה”).

והדבר גורם שלכריתת הברית יהיה קיום⁵⁵ נצחי, ככל האופנים והמצבים שיהיו ישראל נתונים בהם.

ועל כן, בכל שנה ושנה, בבוא מועד

ראש השנה, כאשר כריתת הברית מתעוררת מחדש, בטוחים ישראל (וכבר מערב ראש השנה)⁵⁶ שיזכו בדין, ובנוסף לענינים הרוחניים (שמצד הנשמה) – גם בענינים הגשמיים, כפשוטם (הענינים הקשורים לגוף),

ונמשכת לכל אחד ואחת מישראל כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, הן בענינים גשמיים – בני חיי ומזוני רוויחי כפשוטם, והן בענינים רוחניים,

ובגשמיות וברוחניות גם יחד, ובטוב הנראה והנגלה.

(משיחות מוצש"ק פ' נצבים תשל"ח, ש"פ תבוא תשמ"ח)

(הובא באוה"ת ד"ה זה היום הנ"ל ע"ש). קונטרס עה"ח פ"ז ואילך).
(56) טור או"ח סו"ס תקפא.

(54) משא"כ הכריתת ברית שלפני ענינה רק „לו לעם” (ולא „לפניו”), כנ"ל – כי מכיון שהיא בהנשמה (מצ"ע), הרי כשהאדם הוא למטה, בגוף הוא „רחוק” מאלקות (וראה לקו"ת פרשתנו (נעתק לעיל סוס"ה) „להקים ולרומם אותך כו"). בסגנון אחר קצת: „לו לעם” היינו הבחי' בהאדם שהיא (מצ"ע) לא בקירוב לפניו ית' (עם מלשון עוממות), לא עצם נשמתו המיוחדת בו ית'; והחידוש דהכריתת ברית דפרשתנו הוא שגם בחי' זו נעשה „לפניו לעם” (וכן „עם” בפירושו הב' – „אנשים כמותו”, כנ"ל סעיף ה). ועצ"ע.

(55) ע"ד בענין יחו"ע ויחו"ת, שהקיום בהעבודה דיחו"ת הוא ע"י הארת יחו"ע בה (ראה לקו"ת עקב יד, ג ואילך. סידור קח, סע"ג ואילך

